

TƯ TƯỞNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH VỀ TRUNG – HIẾU VÀ Ý NGHĨA CỦA NÓ ĐỐI VỚI VIỆC GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CON NGƯỜI VIỆT NAM HIỆN NAY

ThS. Nguyễn Ngô Hải Triết Học

Tổ Mác – Lênin

TÓM TẮT

Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh là một công trình sáng tạo của Người, là di sản quý báu của dân tộc Việt Nam và nhân loại. Người là tấm gương sáng về lòng trung với nước – hiếu với dân cho toàn Đảng, toàn dân noi theo. Qua đây bài viết đã khái quát quá trình hình thành và nội dung tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh về trung - hiếu. Phân tích những biểu hiện của suy thoái đạo đức xã hội, nguyên nhân và giải pháp giáo dục đạo đức trung với nước – hiếu với dân trong toàn Đảng và toàn dân.

Từ khóa: Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh, trung - hiếu, giáo dục đạo đức con người.

SUMMARY

Ethical Thought of Ho Chi Minh is one of his creative works, is precious heritage of the people of Vietnam and humanity. He is the shining example of loyalty to the country - with a population fondness for the whole Party and people to follow. Through this article outlined the formation and content of Ethical Thought of Ho Chi Minh about loyalty - filial. Analysis of expression of social moral degradation, their causes and solutions centered moral education loyalty - filial in the whole Party and the whole people.

Keywords: Ethical Thought of Ho Chi Minh, loyalty - filial, centered moral education whole people.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh về trung – hiếu là kim chỉ nam cho việc đào tạo con người, bồi dưỡng đạo đức con người cho sự nghiệp xây dựng xã hội chủ nghĩa Việt Nam hiện nay, bởi đạo đức gắn liền với tài năng và góp phần thành công lớn trong sự nghiệp nước nhà. Trong những năm gần đây, đạo đức xã hội đã và đang xuống cấp mạnh mẽ trong bộ phận không nhỏ của cán bộ đảng viên và quần chúng nhân dân, mà điển hình là sự vi phạm quyền dân chủ của nhân dân và xa rời lợi ích của nhân dân, lợi ích của quốc gia. Bên cạnh đó tình hình thế giới đang gặp nhiều bất ổn, nhất là vùng Biển Đông đang căng thẳng với việc Trung Quốc đặt giàn khoan Hải Dương 981 vào vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam, hiện tượng nhà nước IS (nhà nước Hồi Giáo tự xưng) cũng đang diễn ra phức tạp trên thế giới,... Đó là những lý do mà tác giả đã chọn chủ đề bài báo: “*Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh về trung – hiếu và ý nghĩa của nó đối với việc giáo dục đạo đức con người Việt Nam hiện nay*”.

2. NỘI DUNG

2.1. Cơ sở hình thành và phát triển tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh về trung – hiếu

2.1.1. Điều kiện chính trị, kinh tế, văn hóa xã hội Việt Nam cuối thế kỷ XIX và đầu thế kỷ XX.

Cuối thế kỷ XIX, Việt Nam trở thành thuộc địa của Pháp và chịu sự ảnh hưởng tuyệt đối của Pháp trên các mặt của đời sống xã hội: kinh tế, chính trị, văn hóa, giáo dục,... Chúng ta sức đàn áp và đầu độc người Việt Nam yêu nước. Đứng trước cảnh nhân dân bị đàn áp dã man, chàng thanh niên Nguyễn Tất Thành quê Nghệ An, đã chứng kiến và hun đúc lên lòng yêu nước, thương dân, thôi thúc Người quyết tâm ra đi tìm đường cứu nước. Người đã phân tích sâu sắc tình hình cách mạng Việt Nam và nói: muốn giành thắng lợi phải tìm ra con đường mới và đúng đắn hơn.

2.1.2. Tiền đề lý luận hình thành tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh về trung – hiếu

Tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh là sự kết tinh tinh hoa của các tư tưởng tiền bối trước đây: Nho giáo, Phật giáo, Thiên chúa giáo,

chủ nghĩa nhân đạo của Chủ nghĩa Mác – Lênin và giá trị truyền thống Việt Nam. Từ đó Người đã phát triển quan điểm trung – hiếu Việt Nam lên tầm cao mới, từ quan điểm cũ lên quan điểm mới, tiến bộ hơn, từ hiếu với cha mẹ - trung với vua lên trung với nước, hiếu với nhân dân, từ quan điểm duy tâm siêu hình lên duy vật biện chứng. Bằng phương pháp biện chứng duy vật, Người đã kế thừa và phê phán những quan điểm của tiền bối trước đây để hoàn thiện tư tưởng cho chính mình. Người đã kế thừa, phát triển quan điểm hiếu với chúng sinh của Phật giáo, với nhân loại của Thiên chúa giáo và với cha mẹ lên thành hiếu với nhân dân, với quốc gia. Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “*Trung là trung với Tổ quốc, hiếu là hiếu với nhân dân; ta thương cha mẹ ta, mà còn phải thương cha mẹ người, phải cho mọi người biết thương cha mẹ*”(1), Người còn khẳng định “*Người kiên quyết cách mạng nhất là người đa tình, chí hiếu nhất*”(2). Bên cạnh đó trung luôn gắn liền với hiếu, đôi khi có mâu thuẫn nhau, nhưng với sự phân tích tài tình của Người, Người đã hoàn thiện mối quan hệ trung – hiếu trên hai đối tượng đất nước và nhân dân. Đây là hai đối tượng luôn có mối quan hệ mật thiết với nhau, hỗ trợ nhau phát triển, nên góp phần làm cho mối quan hệ trung với nước-hiếu với dân có mối quan hệ biện chứng sâu sắc.

Tóm lại, Hồ Chí Minh vận dụng sáng tạo cặp phạm trù trung – hiếu trong quan hệ: “*Trung với nước - hiếu với dân*” hoặc “*trung với Đảng - hiếu với dân*” đều mang cả hai yếu tố chính trị và đạo đức. Người đã có công lao lớn trong việc chuyển từ đạo đức cũ lên đạo đức mới, từ trung với vua, hiếu với cha mẹ lên thành trung với nước, hiếu với dân, từ quan điểm duy tâm lên quan điểm duy vật, từ phương pháp siêu hình lên phương pháp biện chứng.

2.2. Quan hệ biện chứng giữa “trung với nước - hiếu với dân” trong tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh

Phạm trù trung – hiếu từ phạm vi cũ luôn có tính mâu thuẫn nhau, thậm chí còn xung

đột trong thời kỳ phong kiến cực đoan, Người đã loại bỏ yếu tố cực đoan đó và kết hợp với phép biện chứng duy vật của Mác – Lênin đã hoàn thiện cặp phạm trù trung – hiếu trên phạm vi mới, mang tính biện chứng sâu sắc.

Một là, trung với nước, hiếu với dân thống nhất nhau trong tư tưởng và hành động. Hồ Chí Minh không dừng lại ở lý luận mà kết hợp chặt chẽ với thực tiễn. Triết lý của Người là triết lý hành động. Hồ Chí Minh bàn rất ít về đạo đức nhưng hành động của Người là giá trị to lớn trong quá trình thực hiện đạo đức trong nhân dân, góp phần hoàn thiện lý luận đạo đức cách mạng. *Hai là*, trung với nước, hiếu với dân thống nhất trong mối quan hệ giữa chính trị và đạo đức. Người đã khắc phục tính mâu thuẫn trong quan hệ trung – hiếu trước đây của các nhà tiền bối để tạo nên tính thống nhất trong mối quan hệ giữa Đảng với dân cũng như giữa đảng viên với nhân dân và ngược lại. *Ba là*, thống nhất giữa trung với nước, hiếu với dân qua mối quan hệ Đảng với dân. Đảng viên từ dân mà ra, do dân tạo nên, cho nên cán bộ đảng viên phải phục vụ nhân dân, hiếu dân, gần dân và hỗ trợ dân làm việc tốt, phải tuyệt đối trung thành với nhân dân. Đồng thời dân cũng trung với Đảng, tuyệt đối trung thành với lý tưởng cách mạng và chủ trương đường lối của Đảng, cống hiến suốt đời cho Tổ quốc, hy sinh lợi ích riêng cho lợi ích chung. *Bốn là*, thống nhất giữa trung với nước - hiếu với dân với những phẩm chất khác trong nội dung đạo đức cách mạng. Với Người thực hiện tốt trung với nước – hiếu với dân là thực hiện tốt cần-kiệm-liêm-chính, chí công vô tư, hết lòng yêu thương và đoàn kết quốc tế. Do đó trung với nước-hiếu với dân thống nhất chặt chẽ với những phẩm chất đạo đức đó, là nền tảng của đạo đức xã hội. Vậy mối quan hệ giữa trung – hiếu gắn với mối quan hệ giữa Đảng với dân là mối quan hệ tự nhiên. Có nghĩa là đảng viên từ nhân dân mà ra, là những người dân ưu tú, do đó đảng viên hiếu với dân là điều tất yếu và đồng thời để có đội ngũ dân ưu tú kế cận thì phải giáo dục và rèn luyện nhân dân. Vì

vậy phải giáo dục đạo đức cách mạng cho toàn Đảng, toàn quân, toàn dân.

2.3. Những biểu hiện và nguyên nhân suy thoái đạo đức xã hội Việt Nam hiện nay

Trong giai đoạn phát triển kinh tế thị trường ở nước ta hiện nay, đa phần những người dân đều chăm lo rèn luyện đạo đức hàng ngày tuy nhiên do ảnh hưởng của vật chất và lợi ích cá nhân đã làm cho một bộ phận không nhỏ từ cán bộ, đảng viên đến nhân dân vi phạm pháp luật và suy thoái đạo đức nghiêm trọng.

Một là, những vụ án vi phạm pháp luật: tham nhũng, tham ô, hối lộ, lãng phí, quan liêu và cửa quyền, hách dịch trong đội ngũ cán bộ, đảng viên tăng cao. Từ vụ án Năm Cam, Minh Phụng Epcó và đến Dương Chí Dũng, Nguyễn Đức Kiên và Huỳnh Thị Huyền Như,... đã cảnh báo hồi chuông lớn cho cuộc chống tham nhũng ở nước ta chưa hiệu quả, cần phải có giải pháp mạnh tay hơn và sắp xếp lại mọi hoạt động trong xã hội để ngăn chặn tham nhũng lãng phí trong xã hội. Đó là biểu hiện của việc thiếu lòng trung với nước – hiếu với dân.

Hai là, tệ nạn xã hội: trộm cướp, giết người, ma túy, mại dâm, buôn lậu,... trong những năm gần đây tăng lên cả về số lượng hàng hóa, số vụ và số người phạm tội tăng cao. Đặc biệt tội phạm vi thành niên có xu hướng tăng nhanh. Theo ThS. Giảng Viên Ngô Văn Vinh của Trung tâm Nghiên cứu phạm học và điều tra tội phạm, từ năm 2009 đến hết tháng 6/2014, Cơ quan Cảnh sát điều tra các cấp đã phát hiện, khởi tố điều tra mới 35.654 bị can là trẻ vị thành niên, chiếm khoảng hơn 16% so với tổng số bị can phạm tội hình sự do Cơ quan Cảnh sát điều tra các cấp khởi tố điều tra trong 5 năm gần đây. (3)

Trong 6 tháng đầu năm 2015, BCD 138 ở Trung ương và các địa phương, đã điều tra, khám phá trên 21.400 vụ phạm pháp hình sự, bắt xử lý 41.955 đối tượng, đạt tỷ lệ 71,6%; triệt phá trên 1.230 băng, nhóm tội phạm; phát hiện trên 7.800 vụ phạm tội về kinh tế, 114 vụ tham nhũng; trên 6.400 vụ

vi phạm pháp luật về môi trường; trên 7.300 vụ, 11.600 đối tượng phạm tội về ma túy, thu giữ trên 561kg heroin...(4). Đây là biểu hiện của sự suy giảm về giáo dục đạo đức cho học sinh sinh viên ở nước ta và giáo dục đạo đức về lòng nhân, nghĩa bị giảm xuống.

Ba là, bạo lực gia đình, nhà trường, buôn bán phụ nữ và trẻ em, bắt cóc tống tiền ngày tăng lên ở mọi đối tượng với mọi lứa tuổi. Gia đình là tế bào của xã hội, là mái ấm hạnh phúc, là chỗ dựa tinh thần vững chắc cho mỗi thành viên. Cho nên gia đình có vai trò rất lớn trong việc hình thành nhân cách của con người. Tuy nhiên vấn đề bạo lực gia đình hiện nay vẫn còn bất cập, dẫn đến vấn đề ly hôn tăng cao. Gia đình không còn chỗ dựa vững chắc cho trẻ em, đã đẩy chúng vào con đường phạm tội. Một trong Ba mối liên kết là gia đình - nhà trường - xã hội theo Thạc sỹ Vinh hiện nay vẫn còn rất lỏng lẻo. *“Về phía gia đình: Qua phân tích 35.654 đối tượng trẻ vị thành niên phạm tội, cho thấy có đến gần 50% rơi vào hoàn cảnh gia đình khó khăn về kinh tế, bố mẹ là đối tượng hình sự, rượu chè, cờ bạc, trong gia đình thường xảy ra bạo lực, bố mẹ ly dị, ly thân... là nguồn gốc chủ yếu dẫn đến tội phạm vị thành niên tăng lên”*. (5)

Ngoài ra còn những vụ vi phạm đạo đức nghề nghiệp tăng cao, trong đó có những lĩnh vực then chốt và chủ chốt là y tế, giáo dục,... làm con người mất niềm tin lẫn nhau, dẫn đến mất đoàn kết. Đó là những biểu hiện của việc mất vai trò giáo dục trong gia đình, nhà trường và xã hội, lòng hiếu thảo và tôn trọng nhau đã bị ngu quên trong sức mạnh của lợi ích cá nhân.

Qua những biểu hiện suy thoái đạo đức xã hội kể trên, đã chỉ ra những nguyên nhân cụ thể sau: *Thứ nhất* là sự tác động của nền kinh tế thị trường đến đạo đức; *Thứ hai* là sự phân hóa giàu nghèo tác động đến đạo đức; *Thứ ba* là sự tác động của lợi ích cá nhân đối với đạo đức xã hội; *Thứ tư* là sự tác động từ yếu tố chủ quan: thiếu kỷ luật, kỷ cương trong xã hội; *Thứ năm* là sự

tác động của các yếu tố hình thái chính trị và văn hóa đến đạo đức xã hội. Đó là 5 nguyên nhân cơ bản dẫn đến xuống cấp đạo đức trong đội ngũ cán bộ đảng viên và quần chúng nhân dân, trong đó nguyên nhân kinh tế thị trường chỉ là điều kiện còn nguyên nhân thiếu kỷ luật, kỷ cương trong xã hội là động lực cho suy thoái đạo đức tăng nhanh. Điều đó cho thấy việc giáo dục và tự giáo dục trong nhân dân bị giảm xuống.

2.4. Ý nghĩa phương pháp luận của đạo đức Hồ Chí Minh về trung – hiếu trong việc giáo dục đạo đức con người Việt Nam hiện nay

Hồ Chí Minh đã vận dụng phương pháp biện chứng duy vật và chủ nghĩa nhân đạo của chủ nghĩa Mác – Lênin kết hợp sáng tạo với quan điểm trung- hiếu của Nho giáo, Phật giáo và Thiên chúa giáo nhằm khắc phục những mặt hạn chế của tư tưởng trước đó để hoàn thiện giá trị trung – hiếu Việt Nam qua hai đối tượng nhân dân và đất nước. Cho nên việc giáo dục lòng yêu nước, thương dân cho toàn Đảng, toàn dân là việc làm thiết thực nhất, có ý nghĩa phương pháp luận sâu sắc.

Một là, sự thống nhất giữa lý luận và thực tiễn. Nguyên tắc bất di bất dịch của hoạt động giáo dục đạo đức con người hiện nay. Hồ Chí Minh khẳng định: “Lý luận là sự tổng kết những kinh nghiệm của loài người là tổng hợp những tri thức về tự nhiên và xã hội tích trữ lại trong quá trình lịch sử”(6). Do đó thực tiễn không có lý luận hướng dẫn thì thành thực tiễn mù quáng. Lý luận không liên hệ với thực tiễn là lý luận suông (7). Cho nên phương pháp này có ý nghĩa hết sức thiết thực: nói được, làm được, việc gì cũng phải từ chỗ nhỏ dần dần đến to, từ dễ dần dần đến khó, từ thấp đến cao.

Hai là, phương pháp kết hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội. Trong đó gia đình là môi trường giáo dục nền tảng và gắn liền với phương pháp nêu gương và tu

dưỡng đạo đức suốt đời, toàn dân nêu gương và tự giáo dục lẫn nhau.

Ba là, nguyên tắc xây đi đôi với chống. Nguyên tắc này có mối quan hệ biện chứng với nhau, không xem trọng yếu tố nào mà bỏ qua yếu tố nào. Nếu xây dựng đạo đức mới là chính thì cũng phải chống lại những tư tưởng lạc hậu, lỗi thời, như xây nhà mà không chống ẩm, chống mốc thì ngôi nhà cũng giữ không bền lâu. Do đó xây phải gắn liền với chống là việc làm thường xuyên và thống nhất nhau.

Như vậy, đạo đức Hồ Chí Minh về trung – hiếu có ý nghĩa phương pháp luận sâu sắc kết hợp với nội dung chặt chẽ, giữa nội dung và phương pháp cũng thống nhất nhau và biện chứng nhau. Nội dung nào thì có phương pháp đó, phương pháp nào thì đi đôi với nội dung đó. Cho nên đạo đức của Người thống nhất cả nội dung và phương pháp.

2.5. Những giải pháp giáo dục đạo đức trung – hiếu cho con người Việt Nam hiện nay

Để khắc phục những biểu hiện xuống cấp đạo đức xã hội và nâng cao công tác giáo dục đạo đức con người Việt Nam hiện nay. Luận văn đã đề xuất một số giải pháp sau:

Một là, Tăng cường giáo dục lòng yêu nước, thương dân trong toàn Đảng, toàn quân, toàn dân.

Chủ nghĩa yêu nước Việt Nam là sợi chỉ đỏ xuyên suốt trong quá trình xây dựng và đoàn kết toàn dân. Lúc sinh thời Người luôn nhắc nhở phải khơi dậy lòng yêu nước, thương dân trong toàn Đảng và toàn dân, lấy dân làm gốc và tuyệt đối trung thành với Đảng với dân. Đây là nhiệm vụ hàng đầu trong công tác giáo dục, đặc biệt là trong vấn đề chính trị trên thế giới hiện nay đang có nhiều bất ổn, nhất là ở vùng biển Đông của Việt Nam cũng đã xảy ra sự tranh chấp của nhiều quốc gia. Do đó khơi dậy lòng trung với nước – hiếu với dân là giải pháp căn bản nhất, cấp bách nhất hiện nay.

Hai là, hoàn thiện chuẩn mực đạo đức xã hội lấy đạo đức truyền thống làm nền tảng kết hợp với đạo đức Hồ Chí Minh và đạo đức Mác – Lênin. Để có những con người xã hội chủ nghĩa thì cần có những chuẩn mực đạo đức xã hội chủ nghĩa. Do đó khi xây dựng chuẩn mực đạo đức xã hội chủ nghĩa thì phải biết kết hợp giá trị truyền thống dân tộc với đạo đức Hồ Chí Minh và đạo đức Mác – Lênin. Trong đó đạo đức truyền thống là nền tảng, góp phần xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Do đó phát huy chủ nghĩa yêu nước truyền thống gắn kết với chủ nghĩa quốc tế trong sáng. Đây là sự kết hợp giá trị truyền thống đến giáo dục đạo đức hiện đại, nhằm phát huy tích cực đạo đức truyền thống.

Ba là, giáo dục đạo đức phải kết hợp hài hòa giữa gia đình, nhà trường và xã hội. Việc kết hợp hài hòa giữa ba yếu tố gia đình, nhà trường và xã hội trong giáo dục đạo đức con người là mang tính toàn diện sâu sắc. Hệ thống phương pháp giáo dục toàn diện cho con người nhằm khẳng định con người là trung tâm của ba mối quan hệ đó. Mà giáo dục gia đình là nền tảng, là cơ bản định hướng tâm lý, trí tuệ và nhân cách con người. Hồ Chí Minh là một điển hình cho nền giáo dục gia đình nước ta.

Bốn là, đẩy mạnh việc giáo dục đạo đức đi đôi với tự giáo dục. Mỗi người vừa là thành viên của tập thể và xã hội vừa là cá nhân khẳng định cái tôi của mình. Nhân cách con người đều chịu sự quy định và chi phối bởi điều kiện khách quan, nhưng bản thân con người có tính độc lập nên tác động lại điều kiện khách quan đó. Đây là việc làm hàng ngày, như ăn cơm và uống nước vậy, mỗi người phải là những tấm gương tự học, tự giáo dục và rèn luyện đạo đức ngày càng hoàn thiện. Phải rèn luyện cho tốt, như *“Ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”*(8). Vậy hoạt động tự giáo dục là một việc giáo dục hiệu quả nhất, do đó *Năm là*, giáo dục đạo đức gắn với giáo dục pháp luật, lấy nêu gương là chính đi đôi với tu dưỡng đạo đức suốt đời.

Đây là phương pháp mang đến hiệu quả cao trong giáo dục, sự kết hợp hài hòa giữa đạo đức và pháp luật sẽ làm tăng thêm tính rèn luyện đạo đức cho mọi người, lấy đạo đức và pháp luật làm tiêu chí phấn đấu và hoàn thiện mình. Bên cạnh đó còn nêu cao tinh thần nêu gương cho mọi người. Phương pháp nêu gương phải đi đôi với rèn luyện nhân cách hàng ngày, như soi gương mỗi ngày và chỉnh sửa mình tốt hơn. Do đó nêu gương càng sáng thì càng tu dưỡng đạo đức càng cao, càng tu dưỡng đạo đức càng làm cho tấm gương mỗi người càng rộng. Vì vậy nêu gương là phương pháp hữu hiệu nhất trong giáo dục đạo đức con người Việt Nam.

Tóm lại, sự xuống cấp đạo đức xã hội Việt Nam hiện nay xuất phát từ nhiều nguyên nhân nhưng nguyên nhân cơ bản là từ sự thiếu kỷ luật, kỷ cương đã lơ là trong giám sát và áp dụng luật để xử đã là đà tiên cho tiêu cực xuất hiện. Bên cạnh tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh có sức sống mạnh mẽ, ảnh hưởng sâu sắc đến quần chúng nhân dân trong nước và thế giới. Do đó việc giáo dục đạo đức cho con người Việt Nam là cần thiết và cấp thiết nhằm nâng cao giáo dục đạo đức Hồ Chí Minh và giá trị truyền thống dân tộc trong toàn dân.

3. KẾT LUẬN

1. Đạo đức Hồ Chí Minh là di sản quý báu của dân tộc Việt Nam. Tư tưởng đạo đức của Người được kế thừa và vận dụng sáng tạo qua các tư tưởng: Nho giáo, Phật giáo, Thiên chúa giáo, giá trị truyền thống dân tộc và chủ nghĩa Mác Lênin. Bằng sự thiên tài, Người đã hòa quyện giữa các nền văn hóa trong nét văn hóa riêng của mình. Người đã vận dụng một cách hài hòa, uyển chuyển trong hành động của mình.

2. Trong tư tưởng đạo đức của Hồ Chí Minh, trung - hiếu là phẩm chất hàng đầu của đạo đức cách mạng. Người là tấm gương sáng về trung - hiếu vẹn toàn, Người đã thực hiện tốt trung - hiếu cũng đồng thời thực hiện tốt nhân, nghĩa, cần, kiệm, liêm, chính,... Với Người thực hiện tốt trung -

hiếu là thực hiện tốt các đức tính đó, đồng thời thực hiện tốt các đức tính trên cũng là thực hiện tốt lòng trung -hiếu. Tư tưởng trung hiếu của Người hòa quyện vào nhau, không mâu thuẫn nhau, mang tính biện chứng sâu sắc. Do đó, hiếu với dân cũng là hiếu với nước, với quê hương của mình. Vậy mỗi quan hệ này vừa thống nhất nhau vừa mang lại giá trị riêng của nhau, không có xung đột nhau như ở trong hiếu - trung của tư tưởng trước đây.

3. Giá trị đạo đức trung – hiếu của Người có ý nghĩa phương pháp luận sâu sắc từ lý luận đến thực tiễn, từ gia đình đến xã hội và có ý nghĩa trong nguyên tắc xây đi đôi với chống, nêu gương gắn liền với tu dưỡng đạo đức suốt đời. Do đó đạo đức Hồ Chí Minh có ý nghĩa thiết thực trong công tác xây dựng con người vừa hồng vừa chuyên, đạo đức đi đôi với tài năng, trong đó giáo dục đạo đức là gốc, mà trung – hiếu là cơ bản nhất.

4. Bài báo còn đề xuất những giải pháp nhằm khắc phục sự suy thoái đạo đức trong xã hội hiện nay: *Một là*, Tăng cường giáo dục lòng yêu nước, thương dân trong toàn Đảng, toàn quân, toàn dân; *Hai là*, tiếp tục hoàn thiện chuẩn mực đạo đức xã hội lấy đạo đức truyền thống, đạo đức Hồ Chí Minh và đạo đức Mác – Lênin làm nền tảng; *Ba là*, giáo dục đạo đức phải kết hợp hài hòa giữa gia đình, nhà trường và xã hội; *Bốn là*, đẩy mạnh việc giáo dục đạo đức đi đôi với tự giáo dục. *Năm là*, giáo dục đạo đức gắn với giáo dục pháp luật, lấy nêu gương là chính đi đôi với tu dưỡng đạo đức suốt đời. Trong đó tăng cường giáo dục lòng yêu nước, thương dân trong toàn Đảng, toàn dân là cơ bản và giáo dục gia đình là nền tảng kết hợp với nêu gương, tu dưỡng đạo đức suốt đời làm phương pháp rèn luyện đạo đức sâu sắc mà vấn đề phê bình và tự phê bình trong cán bộ đảng viên là biện pháp khắc phục suy thoái đạo đức trong Đảng và nhân dân.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Hoàng Anh, Nguyễn Duy Bắc (2010), *Phát triển văn hóa và con người Việt Nam theo Tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
  - [2]. Lê Thị Tuyết Ba (1999), *Vấn đề bảo vệ các giá trị đạo đức truyền thống trong nền kinh tế thị trường ở Việt Nam*, Tạp chí Triết học số 1.
  - [3]. Báo cáo số 153/BC-BTP/2013 về việc Tổng kết thi hành Luật hôn nhân và gia đình năm 2000
  - [4]. Báo cáo số 417/BC-UBVHGDTT/2013 về việc thực hiện chính sách, pháp luật phòng chống bạo lực, xâm hại trẻ em giai đoạn 2008-2010.
  - [5]. Hoàng Chí Bảo (2005), *Đạo đức Hồ Chí Minh – một kiểu mẫu về sự nhất quán giữa tư tưởng và hành động*, Tạp chí cộng sản, số 5.
  - [6]. Đặng Quốc Bảo (2008), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội.
  - [7]. Ban Thông tin – Văn hóa Trung ương (2005), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức*, Nxb. Hà Nội.
  - [8]. Nguyễn Trọng Chuẩn (2001), *Kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay và những biến động trong lĩnh vực đạo đức*, Tạp chí Triết học, số 9.
  - [9]. Nguyễn Hồng Dương (cb) (2010), *Nếp sống đạo của Người công giáo Việt Nam*, Nxb. Từ điển Bách khoa.
  - [10]. Thành Duy (2002), *Vai trò của văn hóa đạo đức trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường ở Việt Nam*, Tạp chí Triết học, số 2.
  - [11]. Thành Duy (2004), *Văn hóa đạo đức mấy vấn đề lý luận và thực tiễn ở Việt Nam*, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội.
  - [12]. Phạm Văn Đức (2002), *Mối quan hệ giữa lợi ích cá nhân và đạo đức xã hội trong nền kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Triết học, Số 1.
  - [13]. Nguyễn Ngọc Hà (2002), *Những nguyên nhân chủ quan dẫn đến tình trạng suy thoái đạo đức ở nước ta hiện nay*, Tạp chí Triết học, số 3.
  - [14]. Phạm Minh Hạc (2010), *Hồ Chí Minh từ đạo đức truyền thống đến đạo đức cách mạng*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
- **Người phản biện:** ThS. Trần Thị Huệ Hồng (GV Trường Trung cấp y tế Bến Tre)
- **Ngày duyệt đăng:** 6/7/2015